

CHATBOTLAR YORDAMIDA TIL O'RGANISH SAMARADORLIGI (CHATGPT MISOLIDA)

Azimova Marvarid Faxriddin qizi

O'zDJTU Sharq filologiyasi fakulteti, Arab tili yo'nalishi 3- kurs talabasi
azimovamarvarid567@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada sun'iy intellekt asosida yaratilgan chatbotlarning xorijiy tillarni o'rganishdagi o'rni va samaradorligi tahlil qilinadi. Tadqiqotda ChatGPT misolida chatbotlarning individual ta'limni tashkil etish va o'quv jarayonini shaxsiylashtirishdagi imkoniyatlari yoritiladi. Shuningdek, arab tili misolida ularning murakkab tillarni o'rganishda samarali vosita ekanligi asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, chatbot, ChatGPT, til o'rganish, arab tili, interaktiv ta'lim

Abstract. This article analyzes the role and effectiveness of artificial intelligence-based chatbots in foreign language learning. Using ChatGPT as a case study, the paper examines their potential in organizing individualized learning and personalizing the educational process. The study also demonstrates, through the example of the Arabic language, that chatbots can be an effective tool for learning languages with complex grammatical structures.

Keywords: artificial intelligence, chatbot, ChatGPT, language learning, Arabic language, interactive learning

Аннотация. В данной статье анализируется роль и эффективность чат-ботов, созданных на основе искусственного интеллекта, в изучении иностранных языков. На примере ChatGPT рассматриваются их возможности в организации индивидуального обучения и персонализации образовательного процесса. На примере арабского языка обосновывается эффективность чат-ботов как инструмента для изучения языков со сложной грамматической структурой.

Ключевые слова: искусственный интеллект, чат-бот, ChatGPT, изучение языков, арабский язык, интерактивное обучение

Kirish. Bugungi kunda til kompetensiyasi ilmiy tadqiqotlar olib borish, xalqaro akademik hamkorlikni rivojlantirish, kasbiy raqobatbardoshlikni ta'minlash hamda madaniyatlararo muloqotni kengaytirishning asosiy shartlaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu sababli xorijiy tillarni o'rganish metodlarini takomillashtirish zamonaviy pedagogikaning dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

An'anaviy ta'lim tizimida til o'rganish asosan o'qituvchi va darsliklarga tayanadi. Bu usul nazariy bilimlarni shakllantirishda ustuvor bo'lsa-da, o'quvchilarning amaliy nutq ko'nikmalarini rivojlantirishda har doim ham yetarli darajada natija bermaydi. Ayniqsa, real muloqot muhiti yetishmasligi, individual yondashuvning cheklanganligi va vaqt omili kabi muammolar til o'rganish jarayonining samaradorligini pasaytirishi mumkin. Shu sababli zamonaviy ta'limda interaktiv, moslashuvchan va individual o'rganishga yo'naltirilgan yangi metodlarga ehtiyoj ortib bormoqda.

So'nggi yillarda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida ta'lim tizimiga sun'iy intellekt asosidagi innovatsion vositalar kirib keldi. Xususan, tabiiy tilni qayta ishlash (Natural Language Processing — NLP) texnologiyalariga asoslangan chatbotlar til o'rganishda yangi imkoniyatlarni yaratmoqda. Bunday tizimlar foydalanuvchi bilan real vaqt rejimida muloqot qilish,

xatolarni aniqlash va ularni izohlash, shuningdek o'quv jarayonini shaxsiylashtirish imkonini beradi. Shu jihatdan ChatGPT kabi zamonaviy chatbotlar til o'rganishda qulay pedagogik vosita sifatida keng qo'llanilmoqda.

Asosiy qism. Sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi ta'lim tizimida yangi pedagogik yondashuvlarning shakllanishiga olib keldi. Ayniqsa, tabiiy tilni qayta ishlash (Natural Language Processing — NLP) [6] texnologiyalariga asoslangan chatbotlar til o'rganishda samarali vosita sifatida keng qo'llanilmoqda. Ular o'quvchi bilan real vaqt rejimida muloqot qilish orqali o'rganish jarayonini interaktiv shaklga keltiradi.

Okonkwo va Ade-Ibijola tomonidan olib borilgan tadqiqotda chatbotlar ta'lim jarayonida o'quvchilarning mustaqil o'rganish faoliyatini rivojlantirishi, ularning bilim olish jarayonida faol ishtirokini ta'minlashi qayd etilgan [3]. Mazkur ilmiy xulosa shuni ko'rsatadiki, chatbotlar an'anaviy passiv o'rganish modelidan farqli ravishda, o'quvchini bilim jarayonining faol sub'ektiga aylantiradi va bu til o'rganish rivojlanishiga xizmat qiladi. Bundan tashqari, sun'iy intellekt asosidagi tizimlar o'quv jarayonini individuallashtirish imkoniyatiga ega. Zawacki-Richter va boshqalar sun'iy intellektning ta'limdagi asosiy afzalliklaridan biri sifatida aynan individual yondashuvni ko'rsatadi [5].

Bu esa har bir o'quvchining bilim darajasi, o'rganish tezligi va ehtiyojlariga moslashtirilgan ta'lim muhitini yaratish imkonini beradi, ayniqsa murakkab tillarni o'rganishda bu omil muhim hisoblanadi.

Til o'rganish jarayonida doimiy amaliyot muhim o'rin tutadi. Ayniqsa, arab tili kabi murakkab grammatik tizimga ega bo'lgan tillarda muntazam mashq qilish zarur. ChatGPT kabi chatbotlar aynan shu ehtiyojni qondiradi. Ular foydalanuvchiga cheksiz muloqot muhiti yaratib beradi, bunda o'quvchi istalgan vaqtda tilni mashq qilishi mumkin.

Arab tilida fe'l shakllarining ko'pligi va i'rob tizimi o'quvchilar uchun qiyinchilik tug'diradi. Masalan, quyidagi noto'g'ri tuzilgan jumlaning ko'rib chiqamiz: “السوق إلى يذهب أنا”

Chatbot ushbu jumladagi grammatik xatoni aniqlab, to'g'ri shaklni taklif qiladi: “السوق إلى أذهب أنا”

Bu kabi tezkor tahlil va tuzatish jarayoni o'quvchining xatolar ustida ishlash ko'nikmasini shakllantiradi va grammatik bilimlarning mustahkamlanishiga olib keladi.

Winkler va Söllner chatbotlarning ta'lim jarayonida interaktivlikni oshirishi va o'quvchilarni faol muloqotga jalb etishini ta'kidlaydi [4]. Mazkur yondashuv til o'rganishda ayniqsa muhim bo'lib, nazariy bilimlarni amaliy nutq faoliyati bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi.

Huang va Li tadqiqotlarida sun'iy intellekt asosidagi tizimlar o'quvchilarning motivatsiyasini oshirishda muhim rol o'ynashi qayd etilgan [1]. Bu shuni anglatadiki, chatbotlar nafaqat bilim berish vositasi, balki o'rganishga bo'lgan qiziqishni rag'batlantiruvchi omil sifatida ham xizmat qiladi.

Arab tilini o'rganishda yozma nutqni rivojlantirish ham muhim hisoblanadi. Chatbotlar foydalanuvchidan matn yozishni talab qiladi va uni grammatik, leksik jihatdan tahlil qiladi. Bu jarayon yozma nutq ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Xususan, arab yozuv tizimining o'ziga xosligi sababli bu kabi amaliy mashqlar samarali hisoblanadi. Shu bilan birga, chatbotlardan foydalanishning ayrim cheklolari ham mavjud. Kim va Kim sun'iy intellekt chatbotlari ayrim hollarda noto'g'ri yoki

yuzaki javoblar berishi mumkinligini ta'kidlaydi [2]. Bu esa chatbotlardan foydalanishda tanqidiy yondashuv zarurligini va ularni yagona bilim manbai sifatida emas, balki yordamchi vosita sifatida qo'llash lozimligini ko'rsatadi. Bundan tashqari, chatbotlar madaniy kontekstni har doim ham to'liq aks ettira olmaydi.

Arab tili kabi madaniy jihatdan boy va kontekstga bog'liq tilni o'rganishda bu muhim muammo hisoblanadi. Natijada, til o'rganish jarayonida inson o'qituvchining roli hanuz muhimligicha qoladi. Shuningdek, chatbotlar orqali o'rganishda o'quvchining mustaqilligi yuqori bo'lishi talab etiladi. Agar o'quvchi yetarli darajada o'zini nazorat qila olmasa, bu jarayon samaradorligi pasayishi mumkin. Demak, chatbotlardan foydalanish samaradorligi o'quvchining o'zini boshqarish ko'nikmalari bilan ham bevosita bog'liq.

Xulosa. Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt asosidagi chatbotlar xorijiy tillarni, jumladan arab tilini o'rganishda samarali pedagogik vosita sifatida namoyon bo'lmoqda. ChatGPT yordamida o'quvchilar uchun individual yondashuv asosida ta'lim tashkil etish, uzluksiz amaliy mashqlarni amalga oshirish va xatolarni tezkor tahlil qilish imkoniyati yaratiladi. Shu bilan birga, chatbotlar ayrim metodik va texnik cheklolarga ega. Ular madaniy kontekstni to'liq aks ettira olmaydi hamda ba'zan noto'g'ri javoblar berishi mumkin. Shu sababli chatbotlardan foydalanishda kompleks yondashuv zarur bo'lib, ularni an'anaviy ta'lim tizimi bilan integratsiyalash eng samarali natijani beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Huang, J., & Li, H. (2023). Application of ChatGPT in language learning: A systematic review. *Education and Information Technologies*. <https://doi.org/10.1007/s10639-023-11761-3>
2. Kim, J., & Kim, M. (2022). The effectiveness of AI chatbots in language learning: A study of user experience and outcomes. *Sustainability*, 14(4), 2105. <https://doi.org/10.3390/su14042105>
3. Okonkwo, C. W., & Ade-Ibijola, A. (2021). Chatbots applications in education: A systematic review. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 2, 100033. <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2021.100033>
4. Winkler, R., & Söllner, M. (2018). Unleashing the potential of chatbots in education. In *Proceedings of the 26th European Conference on Information Systems (ECIS)*. https://aisel.aisnet.org/ecis2018_rp/159/
5. Zawacki-Richter, O., Marín, V. I., Bond, M., & Gouverneur, F. (2019). Systematic review of research on artificial intelligence applications in higher education. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 16(1). <https://doi.org/10.1186/s41239-019-0171-0>
6. <https://www.ibm.com/topics/natural-language-processing>